

El naixement de l'escoltisme catòlic gironí: el paper dels seminaristes i del clergat en el context preconciliar (1950-1962)

Salomó Marquès

Universitat de Girona

En l'àmbit dels moviments educatius juvenils a Catalunya, l'escoltisme és un referent clar i constant. Al nostre país, la història general d'aquest moviment educatiu, d'aquest moviment dirigit per adults i joves i adreçat a joves i infants, ja està força estudiada. La documentada obra de Balcells i Samper¹ és la darrera publicació que ofereix una panoràmica general del naixement i l'evolució de l'escoltisme a Catalunya. En l'àmbit dels Països Catalans, també hi ha publicacions que ens permeten d'afirmar que, a grans trets, la història de l'escoltisme en terres catalanes és coneguda i divulgada.² Amb tot, sempre hi ha aspectes que es poden aprofundir més, ja sigui des del punt de vista històric o pedagògic. Dic això perquè, així com hi ha força publicacions sobre la història general de l'escoltisme, les que fan referència als aspectes educatius i pedagògics no són tan abundoses.

En aquest article, em proposo recollir les dades del naixement de l'escoltisme català a Girona a la segona meitat del segle XX, a partir del testimoni directe dels seus principals protagonistes. Una primera aproximació a la història general de l'escoltisme gironí, la vaig publicar el 1984.³ Ara pretenc aprofundir més en l'etapa del primer franquisme. De totes maneres, el lector ha de tenir present que, a la ciutat, ja abans de la II República, hi havia presència del moviment escolta en la ver-

1. BALCELLS, A.; SAMPER, G. *L'escoltisme català (1911-1978)*. Barcelona: Barcanova, 1993.

2. Vegeu les obres següents: CERDA, M. *L'escoltisme a Mallorca (1907-1995)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999; CRUZ, J. I. *Escultismo, educación y tiempo libre. Historia del asociacionismo scout en Valencia*. València: Institut de la Joventut, 1995.

3. MARQUÈS, S. *L'escoltisme gironí*. Salt: Edicions del Pèl, 1984.

sió dels “Exploradores de España”. Aquests eren dirigits pel cap de la Creu Roja i militar retirat, Antoni Millán. Sembla que el principal promotor va ser-ne el governador civil de la província, Prudencio Chamorro Rodríguez. Van durar fins al 1929.⁴ Més tard, durant els anys de la República, apareixen els “Minyons de Muntanya”; s’estableixen a Girona el 1934 de la mà d’Eduard Rosquelles i Puig. Els primers representen un model d’escoltisme centralista i espanyolista; els segons representen un model català i més democràtic. Cap dels dos grups tingué continuïtat després de la Guerra Civil.⁵

Durant la primavera del 2001, l’Agrupament Escolta Sant Narcís de la ciutat de Girona va celebrar, amb diversos actes culturals i festius, el 50è aniversari de la seva implantació a la ciutat després de la Guerra Civil.⁶ Un dels actes culturals va consistir en una taula rodona amb la participació d’escoltes, homes i dones, de les primeres promocions.⁷

Escoltant el que deien els participants “històrics” que hi havia a la taula rodona i entre el públic, es feia més evident el paper decisiu que van tenir alguns dels seminaristes gironins en el naixement i l’expansió del moviment escolta, tant a la ciutat com en d’altres poblacions del bisbat gironí. També quedava clar l’aixopluc que l’Acció Catòlica gironina va donar als escoltes. Si, a més, tenim present que al seminari s’hi va crear un clan i una secció escolta i que al col·legi del Collell, dependent del bisbat, també hi va haver durant uns anys una altra secció escolta, podem afirmar, amb tota claredat, que una part del clergat va tenir un paper important en

4. Sobre aquest punt, vegeu MARQUÈS SUREDA, S. “Els ‘Exploradores de España’ un focus d’espanyolització a la Girona primoriverista”. Dins: *La dictadura de Primo de Rivera*. Girona: Cercle d’Estudis Històrics i Socials, 1992, p. 175-192.

5. Hi ha constància documental d’intents anteriors que no sabem si van reeixir o no. Coneixem, per exemple, un intent de crear –a començament de 1914– un grup escolta dins del “Círculo Católico de Obreros” de Girona.

6. Les experiències escoltes anteriors al 1951, tant les fetes durant els anys republicans com les de la immediata postguerra, no van tenir continuïtat. És per això que parlem de naixement, ja que no hi va haver continuïtat entre les diferents experiències escoltes. El gironí Narcís Masó i Valentí serà la personalitat que farà d’enllaç entre l’escoltisme de l’etapa republicana i el que naixerà a començament de la dècada dels 50. Masó havia format part del Consell General de la Germanor de Minyons de Muntanya i va substituir Batista i Roca en la direcció de l’escoltisme català, el 1934, quan aquest va haver d’exiliar-se. Els seus fills Ricard i Mercè formaran part del primer grup gironí escolta, masculí i femení, en la dècada dels cinquanta, quan torni a néixer el moviment, amb una empenta que ha durat fins a l’actualitat.

7. Hi van participar Ramon Canals i Joaquim de Toca, Rosa Canals i Mercè Masó. Canals i Jordi Bachs (que, en ser fora durant aquelles dates, hi va participar amb un escrit que ens va trametre) són les dues persones que van fundar l’escoltisme a Girona a començaments de la dècada dels cinquanta.

el naixement, l'expansió i la consolidació de l'escoltisme gironí durant el franquisme. És aquest l'aspecte que m'interessa aprofundir en aquest article.

Aquest moviment, que no havia estat promogut per la jerarquia eclesiàstica directament, va ser impulsat per uns nois que estudiaven per capellà i, en la difusió, sobretot els primers anys, hi tindran un paper important els capellans joves, els vicaris de força parròquies, que el consideraran un instrument ben positiu a l'hora d'aglutinar part del jovent de les seves parròquies. Serà més tard quan l'episcopat català el farà seu i el recolzarà activament.

El naixement⁸

A Girona, els fundadors de l'escoltisme a l'època franquista van ser Ramon Canals i Jordi Bachs, dos seminaristes que estudiaven al Seminari Major. Eren de Girona i vivien al mateix carrer, a l'avinguda de Sant Narcís en un barri de nova creació. Durant el curs 1949-50 Canals fa primer de teologia, comença la darrera etapa de formació. Bachs —que és més jove— cursa primer de filosofia. Els separen tres cursos. Canals està malalt i per això estudia extern, la qual cosa li permet de poder participar més directament que no pas Jordi Bachs en les activitats prèvies a la creació de la secció escolta de Sant Narcís.

Les primeres converses sobre l'escoltisme, les van tenir un dia passejant per la Rambla de Girona. Aquella temporada, Canals estava llegint el llibre *Silencios y reflexiones de un maestro scout* de Tisserand. Tots dos estaven molt influïts per les lectures de Tihamer Toth, un autor polonès clàssic en determinats sectors de joves catòlics que posava l'escoltisme com un model d'educació de la joventut.⁹

Jordi Bachs, que havia entrat al seminari el curs 1944-45, als 11 anys, procedia d'un ambient familiar de tradició excursionista. El seu germà Joaquim era cap de centúria "Álvarez de Castro" del Frente de Juventudes de Girona; això li permeté, el juliol de 1949, als 16 anys, participar en el Campamento de Alta Montaña que organitzava, des de Madrid, el Frente de Juventudes. Es va celebrar a la Vall d'Estós, a l'Alta Ribagorça. Hi participen els gironins Ernest Carreras, Pepe Muñoz,

8. Les dades que exposo han estat recollides en diferents entrevistes que he mantingut amb els protagonistes, a més del que van explicar a la taula rodona esmentada el dia 21 de març de 2001.

9. Era autor de llibres com ara *El joven de carácter*, *El joven de porvenir*, *El joven educado*, *El joven estudioso/el joven bachiller*, *El joven observador* (que comença parlant de l'observació dels estels en el marc d'un campament de minyons), *Formación religiosa de jóvenes* (amb una capítol dedicat a l'escoltisme), etc.

Ribas, a més de Jordi Bachs, que era el més petit del campament. Canals, en canvi, venia de tradició pagesa.

Bachs, doncs, aprofita l'avinentsa que el seu germà era *mando* en el Frente de Juventudes de Girona per fer pràctiques d'alta muntanya. El Frente de Juventudes era la institució que el règim franquista havia creat per a la "formación y encuadramiento de las fuerzas juveniles de España". Les seves funcions, entre d'altres, eren: "a) la educación política en el espíritu y doctrina de Falange Española Tradicionalista y de las JONS; b) la educación física y deportiva; c) organizar y dirigir campamentos, colonias, albergues, cursos, academias y cualquier otra obra de este género enderezada al cumplimiento de sus funciones."¹⁰ Hi havia una delegació del Frente de Juventudes a Girona, igual que a la resta de capitals provincials espanyoles.

L'estiu del 1948, Bachs i Canals havien anat als Pirineus: circ de Núria, Pic de Segre, Finestrelles, Eina i Noufonts, després el Noucreus, Pic de l'Infern, estanys de Carançà, etc. Havien començat a fer el descobriment de la terra, de la muntanya. L'escoltisme encara havia d'arribar. L'any següent, 1949, van anar als estanys de Malniu i del Puig Pedrós. Estaven fent de manera intensa la descoberta dels Pirineus.

D'aquesta època Bachs recorda com "En Ramon ens havia afeccionat a l'espeleologia i ens portava noves emocions amb l'exploració de coves en els marges enlairats del Ter, ençà del congost de Celrà. De més allunyades recordo la del Pasteral, amb tantes i tantes estalactites, i la de Boratuna, en el serrat d'aquest nom a la vall de Llémna, amb les seves sales impressionats". I afegeix aquest comentari recordant les grans sortides als Pirineus: "Van ser moments importants de millora tècnica i ampliació de coneixements, amb llibres de muntanya (com els antics de l'editorial Barcino —entre els quals recordo molt bé el "Manual de l'excursionista" de Batista i Roca—¹¹ però també moderns), guies de la regió on volíem anar i la informació de primera mà que podien donar-nos la gent més gran del GEIEG.¹² En això en Ramon sabia aconseguir sempre el que calia i després en sabia fer un ús admirable gràcies a la seva habilitat tant per llegir un mapa i traçar l'itinerari, com per calcular l'horari, el material i els queviures (encara que a mi no m'agradava la seva famosa sopa de tapioca!). I a més ho feia amb esperit innovador, deixant de banda camins fressats..."

10. Ley instituyendo el Frente de Juventudes para la formación y encuadramiento de las fuerzas juveniles de España. 6-XII-1940 (artículos 1 i 7)

11. Un dels fundadors dels Minyons de Muntanya juntament amb el gironí Narcís Masó.

12. Es tracta del Grup Excursionista i Esportiu Gironí (GEEG), una de les entitats emblemàtiques de la ciutat pel que fa a l'excursionisme.

En aquella època, al Seminari Major, s'hi vivia un clima muntanyenc molt favorable entre un sector de seminaristes, del qual també participaven alguns superiors. Per la Pasqua del 1949, tots dos havien fet la travessa Castellfolit de la Roca-Albanyà passant pel Comanegra i el Bassegoda. Per l'agost de l'any següent, l'Any Sant de 1950, un grup de seminaristes format per Xavier Xutglà, Jaume Roura, Josep M. Minobis i Jordi Bachs, juntament amb el doctor Estela i mossèn Teixidor, superiors del seminari, van caminar des del santuari de la Mare de Déu del Mont al Gra de Fajol, als Pirineus. Bachs, una setmana abans, en acabar el seminari d'estiu al santuari del Collell, havia fet la travessa a peu el Collell-Finestres-Cogolls-les Planes d'Hostoles, amb mossèn Xavier Xutglà, Joan Marquès i Josep M. Jordà.

“En Ramon i jo ens vàrem fer amics al Seminari de Girona, perquè ens agradava la muntanya i la descoberta del país”, escriu Jordi Bachs. “Un dia tornant d'una excursió als Pirineus, vam estar parlant de què podíem fer pels nois de Girona. Aquesta preocupació —diguem-ne educativa— i l'amor a la natura varen ser, al meu entendre, els ingredients que varen fer germinar la llavor de l'escoltisme, ara fa 50 anys.” I afegeix: “No va ser fàcil, perquè havíem d'iniciar els altres en allò que ningú ens havia ensenyat. Podem dir que ens férem escoltes fent escoltes els altres, amb certa dosi d'intuïció i iniciativa, amb l'ajuda de converses amb alguns escoltes d'abans de la guerra, amb lectures i discussions, i amb escoltes d'altres bisbats, sobretot els de Vic, i amb l'impuls de l'escoltisme francès que ens arribava progressivament de llibres i revistes.”¹³

Per la seva banda, Canals recorda que, a l'estiu del 50, “vàrem estar parlant amb en Jordi Bachs que convindria fer alguna cosa perquè els nois anessin a muntanya ja que era una bona forma de treballar la voluntat i el caràcter. Els llibres de T. Toth en aquells moments feien estralls. Havíem sentit parlar dels fejecistes i de les seves excursions i de la defensa que feien de la fe i del país. L'editorial Difusión d'Argentina ens omplia les llibreries amb literatura religiosa traduïda del francès i molt sovint fent referència als Scouts de France. D'aquesta editorial va caure a les meves mans el llibre *Silencios y reflexiones de un Maestro Scout* de Tisserand, que va ser el vademècum material i espiritual per començar l'escoltisme”.¹⁴

En aquests records escrits, ja s'hi manifesten clarament els que seran alguns dels eixos principals del futur escoltisme gironí: per una part, una voluntat d'educar, de formar “el caràcter i la voluntat” dels joves, en paraules de Canals; anhels ben lògics en seminaristes joves. Per una altra part, el contacte directe amb la natura, amb la muntanya i, a través d'aquest contacte, el descobriment i des-

13. “En el 50è aniversari de la Fundació de l'Agrupament escolta sant Narcís de Girona”, carta de Jordi Bachs llegida en la taula rodona.

14. MARQUÈS, S. *Op. cit.*, p. 25.

vetllament d'amor al país, a Catalunya, un país vençut, amb la seva llengua i cultura prohibides pels nous capitans manaies franquistes.

Canals i Bachs, al seminari, havien sentit parlar de l'escoltisme al seminarista teòleg Àngel Caldas, que havia estat llobatò dels *Scouts de France* a la parròquia de Sant Martí, a Perpinyà, on vivia amb un seu oncle capellà. Caldas recorda que tenia el llibre *Etapas* i també *Eclaireus (de B.P.)*, que els comentava les activitats que feien amb els escoltes francesos. Ordenat capellà el 1951, no va participar en la creació de l'escoltisme gironí; però sí que va mantenir converses amb Canals i Bachs sobre temes escoltes.

Cal destacar que, des de Girona, es mirarà sempre més cap al nord, cap a França, que no pas cap a l'escoltisme barceloní. El referent gironí eren els *Scouts de France* a partir dels llibres i del material que es comprava a La Hutte, la botiga que els escoltes francesos tenien oberta a Perpinyà. De totes maneres, mossèn Antoni Batlle, la figura senyera de l'escoltisme catòlic català, va venir algunes vegades a Girona a parlar als escoltes i havia estat de visita en alguns campaments. A l'estiu de 1951 o 1952, quan Bachs feia filosofia, a l'estiu, farà una visita al Collell durant el seminari d'estiu. En aquesta època, ja es feia cada vespre un foc de camp, i mossèn Batlle els va ensenyar la cançó "Sant Antoni i el dimoni", recorda Bachs. Aquest li escriurà, el 1952, i li consultarà qüestions referents a l'aspecte educatiu de l'escoltisme, quan volen crear una secció escolta al seminari. Ho veurem més tard.

Les relacions entre el naixent escoltisme gironí i el barceloní només eren deferents. Joan Busquets suggereix una possible explicació per a aquest cert distanciament mantingut amb els escoltes barcelonins: el temor, per part dels gironins, de ser titllats de catalanistes. Canals i Bachs coincideixen en aquesta apreciació i afirmen que mossèn Puigbert, el consiliari dels escoltes gironins, recelava de l'escoltisme barceloní perquè —segons deia— eren perseguits, cosa que no passava a Girona.

Les relacions seran molt més directes i cordials amb els escoltes de Vic. S'inicien casualment quan Ramon Canals, l'any 1950, tornant d'una travessa pels Pirineus, es troba amb uns escoltes vigatans, Guàrdia i Ynaraja, que li diuen que ha de conèixer mossèn Josep Rovira Tenas i el grup d'escoltes de la Farga de Bebié. Aquesta primera trobada acabarà d'animar els gironins a fer escoltisme. La relació amb Vic es continuarà i s'enfortirà. Dos moments forts d'aquesta relació seran la promesa escolta de Ramon Canals, que la rebrà el bisbe de Vic, Ramon Masnou, l'any 1952, a Puigcerçós; i la participació en el II Camp Escola Interdiocesà per a Seminaristes, celebrat el 1953. En parlarem més endavant.¹⁵

15. Sobre els inicis de l'escoltisme vigatà, vegeu l'article de YNARAJA, Pedro-J. "L'escoltisme de Vic i mossèn Batlle". Dins: *Mossèn Antoni Batlle. Miscel·lània d'homenatge*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992, p. 221-234.

En una de les cartes que mossèn Rovira escriu a Bachs el 1951 hi anota telegràficament alguns dels trets distintius dels escoltes. Hi diu: “Fer una excursió és una cosa bona. Fer *només* excursions és propi dels excursionistes. L’escoltisme fa excursions i *mil* altres coses” (...) “Ambient d’aventura = jocs, jocs i jocs. Competència entre dues patrulles, almenys. Fomentar la iniciativa, exigir lleialtat... i posseir uns quants llibres que us donin idees”.

L’activitat escolta a Girona, doncs, comença l’any 1951. Uns quants nois (Ricard Masó, Ricard Estarriol, Manuel Pujades, Lluís Busquets, Joan Bosch, Salvador Perich, etc.) formaran el primer grup escolta amb Ramon Canals i Jordi Bachs com a caps. Ben aviat, les seves activitats quedaran aixoplugades a l’empara de l’Acció Catòlica.

A aquesta primera patrulla inicial, s’hi incorporaran altres nois procedents de l’institut de batxillerat i del col·legi dels maristes; alguns d’aquests anaven al caticisme de la parròquia del Mercadal. Seran la llavor que es transformarà en l’Agrupament Escolta Sant Narcís, l’agrupament degà de l’escoltisme gironí. Això passarà durant l’episcopat del bisbe Josep Cartaïà (1934-1963), una figura menor en la història de l’Església catalana, una figura més que mediocre, amb un magisteri pastoral pràcticament inexistent, en paraules de mossèn Joan Busquets.¹⁶

En aquella època, el franquisme monopolitzava la formació de la joventut a través del Frente de Juventudes. Únicament l’Església catòlica gaudia del privilegi de poder tenir els seus grups d’infants i joves, independentment dels de la Falange. Els escoltes gironins, per poder funcionar, s’acolliran a l’OAR (Obra Atlético Recreativa, de la Joventut d’Acció Catòlica), tal com havien fet els escoltes de Vic. D’aquesta manera, oficialment constava que l’escoltisme estava incorporat a l’Acció Catòlica. Era una bona excusa. S’aprofitava la situació privilegiada que tenia l’Església en el règim nacionalcatòlic franquista per escapar-se dels possibles controls per part dels responsables del Frente de Juventudes. Les úniques associacions que escapaven directament del control de la Falange Española eren “les catòliques que tenen una finalitat exclusivament religiosa”, de manera que l’escoltisme —que no era d’aquestes— necessitava una cobertura oficial que va trobar en l’Acció Catòlica. Aquest escoltisme que naixia era confessional catòlic, però l’orientació i les activitats no eren exclusivament religioses.¹⁷ Per això, encara que oficialment

16. BUSQUETS, J. “Pròleg”. Dins: CLARÀ, J. *Epistolari de Josep Cartaïà, bisbe de Girona (1934-1963)*. Barcelona: Publicacions de l’Abadia de Montserrat, 2000, p. 5.

17. A finals de la dècada dels seixanta, un agrupament de la ciutat de Girona, el Pare Claret, deixarà durant uns anys de pertànyer a la Delegació Diocesana d’Escoltisme, perquè els seus caps pretenien donar a aquest agrupament una orientació molt més religiosa i clerical, que l’allunyava del projecte escolta.

estigués incorporat a l'Acció Catòlica, els sectors més franquistes volien desmantellar-lo, perquè consideraven que les seves finalitats no eren estrictament religioses, cosa que era veritat.

De fet, l'escoltisme catòlic barceloní, el de mossèn Batlle, també s'havia hagut d'incorporar a l'Acció Catòlica. El decret de creació de la secció d'escoltisme de l'Acció Catòlica de Barcelona és del 10 de juliol de 1951.¹⁸

Al bisbat de Girona, aquesta incorporació a l'Acció Catòlica, una Acció Catòlica ben diferent de la de l'època republicana,¹⁹ no va tenir ni la importància ni les dificultats de la de Barcelona. Devia ser una incorporació debatuda i pactada entre mossèn Puigbert, per part de l'escoltisme naixent, i el canonge doctor Josep M. Noguera i Juliol, aleshores delegat diocesà de l'Acció Catòlica. No hem trobat cap referència sobre aquesta incorporació en el *Butlletí Oficial del Bisbat*,²⁰ ni tampoc no hem trobat cap referència d'activitats escoltes a la revista *El Aspirantado*, òrgan de la secció infantil de l'Acció Catòlica gironina.²¹ Sigui com sigui, és clar que el bisbe Cartaïà no posarà obstacles al naixement de l'escoltisme i permetrà que alguns capellans creïn seccions escoltes a les parròquies; de la mateixa manera que també permetrà la implantació del moviment obrer cristià, l'HOAC i la JOC, perseguits pels governadors civils de l'època.

18. Sobre aquest tema, vegeu l'article de Mn. Joan BATLLES. "L'escoltisme a l'Acció Catòlica". Dins: *Mossèn Antoni Batlle. Miscel·lània d'homenatge*, p. 268-287.

19. Durant la República, el bisbe Josep Cartaïà va declarar, el 25 de novembre de 1934, la Federació de Joves Cristians (FJC) com a única Acció Catòlica de Joves. D'aquesta manera, s'evitava una duplictat de moviments d'apostolat seglar entre els joves. Amb la FJC, s'assegurava la catalanitat del moviment, cosa que no era tan segura amb l'Acció Catòlica promoguda per l'episcopat espanyol, que tenia una visió molt més centralista. L'Acció Catòlica del primer franquisme fou molt més espanyolista, centralista i involucionista en els aspectes doctrinal i pastoral. Era un moviment promogut per una església que, majoritàriament, s'havia alineat amb els vencedors de la Guerra Civil.

20. En el *Butlletí Oficial del Bisbat* no hem trobat cap referència a l'escoltisme gironí. Pel que fa a l'escoltisme en general, només hem trobat una referència al núm. 8 de l'any 1952 del *Boletín Oficial Eclesiàstic del Obispado de Gerona*, corresponent al 15 d'agost, a ple estiu, en temps de vacances. S'hi reproduïx el document de la Santa Seu "Valor educador del Scoutismo". Es tracta del discurs que Pius XII va adreçar als participants al I Congrés Internacional d'Estudi de dirigents escoltes. Pensem que la publicació d'aquest document és important perquè el discurs papal, que valora positivament el moviment escolta, pot fer que els capellans interessats en aquest moviment se sentin recolzats des del Vaticà, davant de les dificultats amb què el seu treball pugui topar per crear i difondre aquest moviment a les parròquies.

21. Era una revista de publicació mensual en la qual, a més, de textos doctrinals i de caràcter formatiu, s'hi exposen les activitats dels diferents grups infantils de l'Acció Catòlica establerts en les parròquies del bisbat.

Una mostra d'aquesta pertinença "oficial" a l'Acció Catòlica (AC) gironina la trobem ja en el primer carnet de proves.²² Aquest carnet porta imprès el títol d'"Escoltisme d'A.C. del Bisbat de Girona". El programa d'actes de la celebració del III aniversari de la fundació de l'escoltisme, el 3 de gener del 1954, també està encapçalat pel títol: "Centre d'Acció Catòlica Sant Narcís". Recordo personalment com, durant els primers anys de l'escoltisme gironí, abans de fer la promesa escolta, es feia un acte en el qual s'imposava la insígnia de l'Acció Catòlica als futurs escoltes. Aquest acte devia servir per guardar les formes, ja que mai no es va fer cap activitat d'acord amb els mètodes de l'Aspirantat. La relació més directa amb l'Acció Catòlica gironina quedava reduïda al fet que l'agrupament escolta de nois i el de noies estaven instal·lats en els locals de Casa Carles, un edifici noble al costat de l'Ajuntament, on, a més de les diferents branques de l'A C, hi havia el museu diocesà i la casa de mossèn Jaume Marquès, professor del seminari.

Encara pel desembre de 1960, quan l'Assemblea de la Delegació Diocesana d'Escoltisme (DDE) de Girona aprova les normes de règim interior de la delegació, en el primer punt hi constarà que "el moviment scout catòlic de la diòcesi de Girona és organització filial d'Acció Catòlica i té per finalitats fer bons ciutadans i cristians conscients".

Tornem enrere. El mes de febrer del 1951, es farà una primera reunió als locals de Casa Carles. A més de Canals i Bachs i dels futurs escoltes, hi serà present Narcís Masó, un dels fundadors dels "Minyons de Muntanya", que explicarà què és l'escoltisme. Masó serà present en altres activitats escoltes i, d'aquesta manera, l'escoltisme gironí entroncarà amb el moviment escolta català d'abans de la Guerra Civil. Masó presidirà una cerimònia de la promesa feta a Fontajau abans de l'estiu.

El diumenge següent faran la primera sortida al castell de Montagut, a Sarrià de Ter. Ja tenim engegat, de nou, l'escoltisme gironí. El primer campament el faran per Setmana Santa als prats de la font de la Torre, a Canet d'Adri, que es convertirà en un espai emblemàtic de les primeres activitats escoltes, juntament amb el santuari dels Arcs, a Santa Pau, on durant força anys faran els campaments d'estiu.

En el mateix local de Casa Carles, hi ha els nois de l'Aspirantat d'Acció Catòlica.²³ Mossèn Vicenç Vila n'és el consiliari general i mossèn Eduard Puigbert n'és el consiliari i, en tenir coneixement d'aquest nou grup, s'interessa per l'es-

22. Era el carnet que servia per demostrar el progrés que feien els nois i les noies que entraven al moviment en diferents camps: excursionisme, orientació, salut i vigor, litúrgia, etc. Tenia diferents nivells: aspirant, segona classe i primera classe.

23. L'Aspirantat en aquells moments estava dirigit per mossèn Vicenç Vila i tenia un to marcadament de planter de futurs seminaristes. Només cal llegir la revista que publicaven per veure l'alt percentatge d'articles i notícies dedicades al seminari i als seminaristes.

coltisme i els ofereix l'Aspirantat com a aixopluc oficial i un local on poder col·locar les dues primeres patrulles.

Al campament d'estiu, celebrat a Sant Privat, mossèn Puigbert ja fa de consiliari dels escoltes gironins. En serà el primer consiliari. Els seminaristes Ramon Canals i Jordi Bachs, els fundadors de l'escoltisme, faran de caps de la secció. D'aquesta manera, al cap de poc temps d'haver nascut, l'escoltisme gironí ja té la figura del consiliari, la del capellà que dona dimensió oficial de pertinença a l'església. Inicialment hi havia una secció amb quatre patrulles i, ben aviat, es crearà el clan amb els escoltes més grans.

A poc a poc, l'escoltisme estarà present en altres poblacions del bisbat. Tot i respectar el funcionament autònom de cada secció, s'establiran lligams i relacions entre els grups de les diferents poblacions i s'anirà consolidant una xarxa d'agrupaments al bisbat de Girona. Això farà que també es nomeni un consiliari diocesà. Si a cada parròquia hi ha un consiliari, normalment el vicari, cal que hi hagi un consiliari en el nivell diocesà. Aquest serà mossèn Eduard Puigbert, que, inicialment, figurarà com a consiliari diocesà de l'escoltisme d'Acció Catòlica.

En l'editorial de la primera *Circular*,²⁴ editada el novembre del 1955, mossèn Puigbert hi escriu:

“A tots els escoltes del Bisbat de Girona: És amb molt de goig que me dirigeixo a tots els que sota el guiatge dels principis de l'escoltisme Catòlic haveu fet la promesa de lleialtat i us haveu compromès al Gran Joc.

És la primera vegada que parlo a tots junts, aprofitant aquesta circular de caràcter purament intern. Déu vulgui que ben sovint pugui mantenir contacte amb totes les seccions i agrupaments.

Que quedi ben clar quines son les aspiracions de l'escoltisme d'A.C. del nostre Bisbat. Pretenem una síntesi del gran mètode d'educació de B.P., respectant tot el seu valor i ajustant-nos a tot el sistema i a l'ensems viure l'inquietud de l'Església que cerca en els moments actuals renovellar tota la vida dels cristians per assolir un món més cristià.

El cristianisme que ens cal és una manera de viure i sentir totalment els postulats de l'Evangelí, sota l'obediència de la santa Església.

No es pot negar que som quelcom incompresos, però també és cert que ho som perquè no se'ns ha estudiat prou. Els coneixements massa superficials no arriben a ésser coneixements. De totes maneres en tenim prou en que són més

24. Es tracta d'una publicació ciclostilada que es publicarà mensualment amb la voluntat de ser un lligam entre els diferents agrupaments escoltes que van sorgint al bisbat. Se'n van publicar 18 números; els 3 darrers, ja impresos, portaven per capçalera la paraula KAU, un dels noms emblemàtics dels escoltes. He conservat el text català original.

de vint els documents del Papa alabant la formació escolta. Si la primera part de la promesa ens obliga a servir a l'Església, crec que sent fidels a desenvolupar un escoltisme confessional sota les consignes del nostre Sr. Bisbe ja portem a la pràctica aquella obligació. Per tant sia el nostre primer interès no voler apartar-nos mai de la fidelitat de la nostra promesa.”

La Secció Sant Narcís va creixent i consolidant-se. Les quatre patrulles tenen 8 minyons cada una i les seves activitats són les normals a l'època: reunions de patrulla i de secció al local de Casa Carles, a la plaça del Vi; sortides de secció mensuals, sortides de patrulla sovint a les Tres Alzines, sota el Puig d'en Roca, a Taialà, prop de Girona; els campaments es faran durant els primers anys al santuari dels Arcs, a Santa Pau.

Les activitats que hi fan, així com les sortides a l'estranger, en què Bachs i Busquets participen en camps de formació, i la coneixença de dirigents de l'escoltisme francès i belga (Michel Rigal, el P. Liegé O.P. i d'altres) faran que s'enforceixi el convenciment del valor educatiu de l'escoltisme i animarà els caps a seguir endavant i a promoure noves activitats de formació.

L'escoltisme femení

El naixement de l'escoltisme femení a Girona data de l'any 1953²⁵ i és una conseqüència, gairebé lògica, de l'existència del grup de nois. És el resultat de la iniciativa de dues germanes de dos dels seminaristes que eren escoltes: Rosa Canals i Teresa de Toca, germanes de Ramon Canals i Joaquim de Toca, respectivament.²⁶ La Rosa recorda que un dia la va anar a trobar la Teresa de Toca, que no coneixia, i li proposà de crear un grup escolta igual que el que havien fet els seus germans. Si ells s'ho passaven bé, per què elles no ho podien fer també? Es pregunten i decideixen fer escoltisme.

En el primer grup que va sorgir d'aquesta iniciativa, hi havia Rosa Canals, Fina Bachs, Meri Lledó, Mercè Masó, Rosa Ferrer, Teresa de Toca, Angelina Ginesta, Rosa Abellí, etc. Algunes d'elles provenien de l'Acció Catòlica femenina.

Els agrupaments de nois i de noies funcionaran durant molts anys separatament. De fet, l'estructuració de l'escoltisme catòlic català serà, durant força dècades, separat

25. Mercè Masó recorda que, l'any 1950, dues noies, M. Carme Riera i M. Teresa Dotras, van anar a veure el seu pare, Narcís Masó, per iniciar un grup escolta femení. Aquest primer intent no va reeixir.

26. En Joaquim de Toca havia entrat al Seminari Major després d'haver fet el batxillerat al col·legi del germans maristes. Formava part de la primera patrulla escolta de Girona.

en dues branques: masculina i femenina; la coeducació tardarà a implantar-se i no pas fàcilment. El nom del primer agrupament femení era Verge de Montserrat.

Els primers contactes de les guies gironines amb altres grups escoltes femenins seran amb les guies del Col·legi Francès, de Barcelona. A partir d'aquestes guies, connecten amb les *Guías de España* de Sant Sebastià, al País Basc. Hi mantindran molt bona relació; tant és així que guies basques vindran a Girona i viceversa; fins i tot un petit grup de guies gironines participarà al campament d'Oiarzun organitzat per les *Guías de España*.

La incorporació de les guies gironines a la Germanor de Noies Guies, a l'escoltisme català, es farà ben aviat i no serà pas fruit de cap trencament amb les escoltes basques, sinó fruit de la lògica: havent-hi com hi ha escoltisme femení a Catalunya, per què continuar unides amb Sant Sebastià? Els lligams amb Barcelona es potenciaran a través de la Núria Figueres, que era una cap escolta de Barcelona que tenia parents a Girona; ella ajudarà decisivament, doncs, a establir les relacions amb l'escoltisme barceloní.

El local on s'estableix el guiatge, igual que els nois, era en una ala de l'edifici de Casa Carles, a la plaça del Vi —en aquells temps, plaça d'Espanya, i coneguda popularment com la plaça de l'Ajuntament—, que era la seu de l'Acció Catòlica. Quan, a causa del creixement, van haver de buscar un altre local, aquest fou el de les monges seglars conegudes popularment com “les missioneres”, al carrer de Santa Eugènia.

No és aquest el lloc per explicar extensament la història de l'escoltisme femení. Només m'interessa destacar que el naixement a Girona té a veure directament amb l'escoltisme que han iniciat els seminaristes. El primer consiliari de l'escoltisme femení serà, també, mossèn Eduard Puigbert, que ja ho era dels nois.

L'escoltisme al Seminari de Girona

Si el naixement de l'escoltisme a la ciutat de Girona és fruit de la iniciativa de dos seminaristes, ells mateixos, amb la col·laboració d'altres companys, seran els promotors del moviment a l'interior del seminari gironí. El clima muntanyenc que hi havia entre alguns grups de seminaristes ajudarà a formar el grup escolta.

La presència escolta en el seminari gironí tenia un doble vessant: la Secció Mare de Déu de Rocacorba al Seminari Menor, on es feien els estudis d'humanitats (5 cursos), i el clan Sant Bernat al Seminari Major, on s'estudiava filosofia (3 cursos) i teologia (4 cursos). Aquest darrer existia des del curs 1951-52. La secció escolta, al Seminari Menor, es va fundar en començar el curs 1953-54 i el primer cap de secció va ser Joan Busquets, que estudiava primer de teologia. El consiliari era mossèn Eduard Puigbert, professor de la casa i secretari d'estudis.

Les primeres promeses d'aquesta secció escolta del seminari es van fer en una sortida a la riera de Canet d'Adri, amb la presència de Jordi Gibert de la Secció de Sant Narcís, de Girona. D'aquesta manera, es feia patent el lligam entre les dues seccions escoltes, la del seminari i la de la ciutat. Jordi Bachs hi farà la promesa escolta i la hi rebrà Ramon Canals, que ja l'havia feta abans en una trobada amb els escoltes vigatans.

Aquesta secció del seminari estava pensada com un element positiu d'educació dels seminaristes del Menor. Busquets diu que mossèn Puigbert pensava que un ambient d'internat com el que hi havia al seminari no era sa i que l'escoltisme ajudaria a millorar l'ambient i a captar nois més trempats. Puigbert considerava l'escoltisme un instrument molt eficaç per a l'educació de la joventut i, per això, volia implantar-lo al seminari pensant en la formació dels mateixos seminaristes, els més joves, els que estaven al Seminari Menor. Evidentment, el fet de ser un internat en condicionava les activitats, que no podien ser les mateixes que les d'una secció escolta normal.

En començar el curs 1952-53, Jordi Bachs havia escrit a mossèn Batlle, a Barcelona, demanant-li consell sobre la possible implantació de l'escoltisme al seminari. Les paraules lúcides i clares del consiliari barceloní demostren el profund coneixement que tenia del moviment i dels seminaris; entre d'altres coses, manifesta:

“Les premisses, jo les tinc per certes. I no jo solament, sinó moltes altres persones de més alta autoritat. Que l'escoltisme és un mitjà excel·lent de formació, el Papa ho va dir no fa gaire en el magnífic discurs que vostè deu conèixer. I que els costums i preferències inculcades i viscudes en la infància, són les que tenen més arrel per a subsistir en el decurs de la vida, és un principi indiscutit de tota pedagogia. Per tant seria molt útil inculcar-lo als seminaristes adolescents... si al Seminari hi ha un grau de llibertat i el clima de simpatia necessaris per a fer-ho bé. Quan la implantació dels mètodes escoltes han de portar raons i originar partidismes que donen lloc a discussions vehements que pertorben la quietud moral que hi ha d'haver al seminari, val més no començar, perquè al capdavant els Superiors —que ordinàriament no volen maldecaps— ho prohibiran. Ara, hi ha garanties? Ah, aleshores magnífic. En altres països són els superiors els que ho impulsen perquè estan convençuts de que ells i tota la casa hi guanyen...”

Al seminari, s'hi crearà una secció escolta. El fet de ser un internat condicionava les activitats i la relació entre els mateixos interns. Tal com preveia mossèn Batlle, alguns seminaristes no escoltes veien la presència de l'escoltisme en el seminari com una situació de privilegi i això provocava tensió i una certa divisió en-

tre els interns. De totes maneres, amb el pas del temps i valorant-ho des de la distància, la implantació de l'escoltisme va ser molt positiva per les conseqüències posteriors que va tenir.

En la *Circular* —la revista de l'escoltisme gironí— del mes de maig del 1956, s'hi parla de la secció del seminari amb aquests termes:

“Sí, al seminari de Girona hi ha una secció escolta. Una secció amb quatre caps de patrulla investits i amb un cap de Secció, L. Batxellí, també investit. Les patrulles són Cignes, Àligues, Esquirols i Guineus.

La secció del seminari té dificultats; per culpa del reglament, els és impossible fer les sortides reglamentàries. Fan el camp d'estiu i dues o tres sortides durant l'any, aprofitant les vacances.

Però la secció “Verge de Rocacorba” supleix aquestes dificultats amb un esperit escolta a tota prova; esperit i tècnica scout, que fan d'aquesta secció una de les millors del nostre bisbat. De la secció del seminari han de sortir molts dels consiliaris escoltes del demà”.

El text continua explicant les activitats que van desenvolupar en la sortida del dia 4 d'abril a la font dels Lleons, a la vall de Sant Daniel. A la tarda, amb la presència de mossèn Puigbert, s'investeix el cap de secció i els caps de patrulla i dos escoltes fan la promesa.

“De la secció del Seminari han de sortir molts dels consiliaris escoltes del demà”. Aquesta afirmació pot semblar una mica agosarada i prematura si pensem en els seminaristes del Menor, ja que hem de tenir present que força d'aquests seminaristes joves del Menor i, també, els de filosofia no arribaven a ser ordenats capellans. De totes maneres, la citació és important perquè posa en relleu la voluntat eminentment pastoral d'aquesta secció escolta, l'objectiu últim de la qual era ser una forn de consiliaris escoltes. I de fet, així fou. Al seminari, no es tractava de fer escoltisme per fer escoltisme, tot i reconeixent-ne els avantatges formatius; es tractava de fer escoltisme perquè se'l considerava una bona eina pastoral.

Aquesta voluntat pastoral s'accentuarà més al Seminari Major, al clan que funcionarà des del curs 1951-52. No era un clan escolta normal. El seu funcionament tenia unes connotacions pastorals molt importants. Al Seminari Major, la formació i l'activitat pastoral dels seminaristes hi anava prenent diverses formes. Hi havia, sobretot a teologia, diferents grups apostòlics: el grup de Jesús Obrer, el grup d'Acció Catòlica, el grup Rural, etc., amb la finalitat de preparar futurs capellans per treballar a les parròquies i a favor de la dinamització i direcció de grups apostòlics. El grup escolta també estava en aquesta línia. Era un clan que, com recorda Joan Busquets, tenia poca vida escolta, en el sentit més clàssic de l'expressió:

“Poca vida Scout, era un grup de seminaristes grans: la promesa, alguna sortida. Hi havia Canals, Bachs, jo, N. Riu, Josep Ribas, J.M. Garcia, Jordi Plana. Com a grup escolta era una mica artificial (p.e. treballs per fer promeses a la riera de Canet en una tarda de passeig, i prou). Molts, no tots, ajudàvem després a l’Agrupament St. Narcís”.²⁷

Tenim constància documental de la reflexió que els seminaristes teòlegs feien de diferents aspectes del moviment escolta. Una ponència de mossèn Josep Ramió sobre la llei escolta n’és un bon exemple i fa patent el nivell de reflexió d’alguns teòlegs.²⁸ Ramió, que considera la llei escolta un instrument adient i valuós per a la formació humana i cristiana dels seminaristes, manifesta en aquesta ponència que el compliment de la llei escolta és camí d’educació en l’esforç, camí de santificació —“el compliment de la Llei en tots els seus punts dóna aquesta força, aquest dinamisme propi de l’home que s’encamina envers la santedat; que no s’esporugueixi davant les dificultats de l’ambient”— i camí de plena realització de la veritable naturalesa humana —“l’escolta no és que pot, sinó que ha d’assolir una personalitat; la seva pròpia. Conservarà el seu caràcter, els seus gustos, la seva manera de ser, les seves afeccions, la seva sensibilitat... Conservarà tot lo humà que no l’aparti de Déu”.

L’escoltisme al seminari, sobretot al Seminari Major, i de manera especial entre els estudiants teòlegs, tenia una dimensió pastoral que no es trobava en altres grups escoltes. Aquesta visió pastoral portarà aquests seminaristes escoltes a participar en camps de formació. De la mateixa manera que, a mesura que l’escoltisme es va difonent, els seus dirigents senten la necessitat d’organitzar la formació dels seus caps i, amb el pas del temps, s’organitzaran els CESI (camp escola d’informació) o els CEP (cap escola de preparació) o, més tard, les Fo.Ca (formació de caps), també els futurs capellans s’educaran en el coneixement del moviment escolta, dels seus trets característics, de la seva metodologia, etc., i també l’estudiaran com una forma esplèndida d’apostolat per formar bons cristians.

27. Carta privada a S. Marquès amb comentaris al llibre *L’escoltisme gironí*, sense data.

28. Es tracta d’un document manuscrit de quatre folis, escrits a les dues cares, que porta per títol “La Llei Escolta” amb notes a peu de pàgina. Està dividit en sis apartats més un epíleg. L’“Advertència” inicial és significativa de l’esperit de la ponència, diu: “Que no sorprengui a ningú si, en el transcurs d’aquesta ponència es digui que el compliment de la Llei Escolta pugui portar, inclús, a la santedat, puix l’autor entén que ser lleial a Déu i als superiors, no és altra cosa que complir fidelment els manaments de la Llei de Déu i de l’Església i els deures del propi estat, o sia: fer la voluntat de Déu, que no és més que lo que feren els sants, a qui venerem”. L’autor parla d’una ponència anterior sobre “Què és l’escoltisme?” de la qual no coneixem ni l’autor ni els continguts.

Hi ha dos campaments escola que tindran força importància en aquests primers anys. El primer es farà el 1953 i l'any següent, 1954, el segon.

II Camp Escola Interdiocesà (CESI)

Aquest camp el van organitzar els seminaristes de Vic, del clan Pius XII, sobretot Pedro Ynaraja. Es va celebrar del 30 de juny al 5 de juliol de 1953 a Sant Quirze Safaja. Mossèn Josep Riera i Pedro Ynaraja escriuen a Bachs i li proposen de participar-hi, per tal d'unificar idees sobre l'escoltisme en general i, especialment, sobre la Ruta —la branca que agrupa els escoltes més grans—. Vol ser un camp on es trobin “tots els escoltes, aspirants al sacerdoci, de Girona i Vic”. Des de Girona hi aniran Carles Mundet, Josep García Alique, Josep Costa Pau, Pere Pau, Eduard Llobet i Jordi Bachs.²⁹

El programa del camp consta de tres parts:

- a) Apostolat
- b) Educació
- c) Seminari

La primera part anirà a càrrec de mossèn Puigbert. Tractarà els punts següents:

1. Idees de l'apostolat en el sacerdoci
2. Apostolat no és moviment
3. Joventuts masculines i femenines
4. Acció Catòlica i acció obrerista
5. Relació entre l'esport i l'apostolat
6. L'escoltisme és un apostolat?
7. Aspirantat
8. Patronats.

En el carnet de notes de Bachs, podem llegir-hi alguns apunts d'allò que explica mossèn Puigbert: “Hem de fer acció oberta: HOAC, JOC... L'Acció Catòlica ha donat poc resultat a Espanya. Hi ha superstició, papanatisme. Falta nucli intel·lectual de catòlics que pensin en l'Església”.

El segon apartat, dedicat a l'educació, va a càrrec de mossèn Batlle. En la part teòrica es parla de:

9. Educació – educació completa
10. L'escoltisme, sistema i moviment educatiu. Història i característiques

29. En acabar el campament i guiats per Bachs, aniran a peu fins a Olot pel Puigsacalm.

11. Anàlisi del mètode *scout*
12. L'escoltisme formador del catòlic perfecte. Apostolat i escoltisme
13. Com educa l'escoltisme a la ciutat, el local
14. A l'aire lliure: el campament
15. Escoltisme obrer – escoltisme rural
16. El “Gran Joc”: les seves característiques psicològiques – valor educatiu
17. Posició del sacerdot davant l'escoltisme i el seu paper en el funcionament general

Heus ací algunes frases–resum de la xerrada de mossèn Batlle, extretes del carnet de notes de J. Bachs: “El caliu, el clima de la patrulla és l'èxit de l'educació i del moviment escolta. La patrulla viu d'activitat. La vida dels escoltes és a l'aire lliure. Els nois han de sortir. No passejades, sinó activitat. El secret de l'escoltisme no és dir “feu” sinó “què hem de fer?”. L'escoltisme és una pedagogia activa. Per obtenir un resultat en el noi no es pot anar a la babalà. L'acció és el principi del caràcter. El gran encert de l'escoltisme és haver sospitat que hi ha una vida a gust del noi. El campament és la gran substitució del pis. Al pis, si et bellugues reps, aquí si no et bellugues reps. La pedagogia comença molt arran de terra. L'escoltisme obliga a una sèrie d'activitat físiques que produeixen un desenvolupament equilibrat de l'organisme humà.”

La tercera part, dedicada al tema del seminari, es concreta en un qüestionari de 40 preguntes, estructurades en quatre grups —generalitats; organització; Seminari, apostolat i escoltisme; organització exterior—, que han de contestar els participants en el campament. Es tracta d'una bateria de preguntes que, de manera molt clara, ajudaven a la reflexió i recollien l'opinió dels participants sobre la conveniència de fer escoltisme al seminari i amb una orientació molt clara a l'apostolat. Eren preguntes com ara: És convenient l'escoltisme al seminari?; pot proporcionar algun benefici espiritual?; quina és la diferència entre un *scout* i un seminarista-*scout*?; possibilitats del seminarista en l'escoltisme com a apostolat; Exposa les teves idees sobre la promesa *scout*, etc.

I Camp Escola Diocesà

Aquest campament se celebrarà als prats de la font de la Torre, a Canet d'Adri, Girona, el 1954. Serà el resultat de l'anterior campament i de l'anada dels seminaristes i escoltes Joan Busquets i Jordi Bachs a Bèlgica, l'agost del 1953, al Camp Escola de Saint Fontaine: un camp de formació organitzat pels escoltes belgues-valons “Scouts Baden-Powell de Belgique/Federation Scoutisme Catholique”.

Aquesta anada a Bèlgica és un dels moments importants per al futur de l'escoltisme gironí. Allà, Bachs i Busquets descobreixen plenament les possibilitats educadores del moviment; allà, en contacte amb altres caps escoltes, aprenen les metodologies i les tècniques escoltes; allà es formen i es van convenent de la importància de l'escoltisme catòlic; allà es refermen en la necessitat de continuar difonent i consolidant l'escoltisme al bisbat.

En una època en què l'educació dels futurs capellans en els seminaris era molt rígida, dos seminaristes gironins surten a l'estranger amb el vistiplau dels seus superiors per conèixer millor el moviment escolta catòlic i les seves dimensions educadores.³⁰ Els deu dies de formació rebuda els confirma en els valors pedagògics i formatius de l'escoltisme. Heus ací alguns dels temes tractats, extrets del carnet de camp de Jordi Bachs: la llei escolta; responsabilitat del cap; l'escoltisme progressiu: les proves; la formació religiosa a l'escoltisme; formació religiosa i mètode; el sistema de patrulles; l'observació i atenció en el mètode *scout*; el carnet de ruta; els costums del bosc, etc. Com que fan una valoració molt positiva de la formació rebuda en aquest campament, decideixen organitzar un camp escola a Girona per a la formació escolta. Aquest camp escola, doncs, anava adreçat als futurs caps de secció i d'agrupament del bisbat i estava preparat i dirigit també per seminaristes teòlegs.

La carta-convocatòria d'aquest I Camp Escola Diocesà està escrita en els termes següents:

“Germà escolta:

El nostre Camp-Escolta s'ha de basar sobre:

La Germanor

La formació com a futurs caps

La vida de patrulla

La tècnica

L'obra de Déu en les seves obres.

Indispensable per al campament:

La Gràcia de Déu

Alegria

Bona voluntat

Una llibreta per apunts

Bon equip, però només el necessari

La Llei Escolta és la Llei del campament”.

30. El rector del Seminari Major era el doctor Damià Estela, una persona excepcional, d'un amor a l'Església i a Catalunya exemplars.

Al colofó final, hi deia: “Desitgem que aquestes orientacions vos hagin fet bon servei. Fins el dia I, fins al Camp de la GERMANOR. ‘SERVIR’”.

Xavier Xutglà serà el consiliari del campament. Joan Busquets, que era el cap del camp, considera que aquest va ser un camp una mica teòric. L’ajudaven altres seminaristes, com ara Bachs. Algunes de les xerrades les fan seminaristes: Gabriel Roura, Carles Mundet, Jordi Plana, Genís Baltrons, així com també amics no seminaristes.³¹ La majoria de temes tractats tenien un contingut específicament escolta —què és l’escoltisme?; el sistema de patrulles; les proves i els *badge*; la funció i la responsabilitat de cap; la promesa i la llei, etc.—. També hi hagué explicacions i pràctiques de tècniques de campament. L’apartat de formació religiosa el configuraven els temes següents: formació religiosa en la secció i en les patrulles; al servei de l’Església (apostolat); comentari a l’oració escolta.

Els seminaristes escoltes participaran en les activitats escoltes organitzades a l’interior del seminari. A mesura que s’acostava l’ordenació sacerdotal, aquests anaven prenent més una finalitat pastoral. Ara, en aquest camp de formació, tenen l’oportunitat d’aprofundir en el coneixement de l’escoltisme i les possibilitats pastorals d’aquest moviment, assumint, com s’ha vist, responsabilitats de direcció.

El paper dels vicaris joves

Durant la dècada dels cinquanta i seixanta l’Església gironina vivia un moment bo pel que fa a les vocacions sacerdotals. Els seminaris Menor i Major estaven plens i encara que hi havia molts nois que no arribaven a ordenar-se de capellà, cada final de curs el bisbe Cartaïà conferia el sacerdoci a un bon grup de teòlegs. Eren els capellans més joves. Normalment, se’ls destinava a exercir de vicaris en les parròquies grans del bisbat. Alguns d’aquests capellans havien conegut l’escoltisme al seminari i alguns, fins i tot, hi havien participat activament.

Jordi Planes manifesta que “en alguns seminaris catalans (de segur Barcelona, Vic i Girona, potser Tarragona), hi planava l’ombra de mossèn Batlle i de la seva experiència escolta. No sempre ben vista pels superiors de torn (...) Alguns d’aquests vicariats de què parlo varen veure en l’escoltisme l’altra cosa a proposar al jovent dels pobles i de les viles de Catalunya. Si bé no sempre coneixien profundament tots els aspectes del mètode escolta, eren prou conscients de les seves mancances i consultaven aquells que, per experiència personal o per estudi, en sabien més.”³²

31. Bachs recorda que el seu amic d’infantesa Frederic Dalmau va fer una xerrada sobre nació i salvament, amb una demostració pràctica a la gorja de la font de la Torre.

32. PLANES, J. “L’escoltisme als pobles”. Dins: *Mossèn Antoni Batlle. Miscel·lània d’homenatge*, p. 214.

Normalment, quan els vicaris arribaven a la parròquia, entre les seves tasques pastorals rebien l'encàrrec del rector d'atendre els infants i joves. Força dels que havien estat escoltes al seminari, si podien, creaven una secció escolta a les seves parròquies; d'altres vicaris que no havien estat escoltes també van crear grups escoltes a redós de la parròquia perquè consideraven aquest moviment un instrument pastoral ben positiu.

Un exemple clar d'aquesta tasca de creació de seccions escoltes a diferents parròquies del bisbat el tenim en les paraules de Gaspar Espunya que, al cap de molts anys, recorda l'escoltisme al Seminari de Girona amb aquestes paraules: "Sabeu qui em va prendre la promesa? Doncs, un tal Ramon Canals. Aquell dia, en Ramon em semblava un home. Era com si els vuit anys, més o menys, de diferència augmentessin de cop. Era la mística del mestre i de l'alumne o el pare per al fill que el veu més gran del que és, superior.

Però, aquella promesa, més enllà de la incidència a la meua vida personal, ha arribat a altres indrets. L'ombra allargada d'aquell dia que vaig prometre't tantes coses. D'aquell dia en surt l'escoltisme a Olot, a la Bisbal, a Canet, les guies a Calella..."³³

El testimoni i els records de Gaspar Espunya, els podrien signar altres persones. Només caldria canviar els noms de les poblacions. A Figueres, per exemple, el seminarista teòleg Xavier Xutglà i el seminarista filòsof Gabriel Roure seran els iniciadors de l'escoltisme. A Banyoles, el primer grup escolta és fruit d'una xerrada de Jordi Bachs sobre l'escoltisme dirigida a un grup de nois que estaven fent exercicis espirituals a la Casa Missió. El propi Jordi Bachs explica que sent vicari a Camprodon va crear la secció escolta "Verge de Núria" i l'estiu de 1957 van acampar tres dies a Carboners, prop del Costabona. I recorda que, anys abans, el 1952 el seminarista Josep M. Garriga li escriu des de Figueres dient-li "per aquí van organitzar una Secció escolta que farà por..."

La tasca d'aquests vicaris joves és meritòria i no sempre fàcil. De totes maneres, la seva feina serà important per la difusió i consolidació del moviment escolta en les principals poblacions del bisbat en les dècades dels cinquanta i seixanta.

Escoltes gironins al seminari

Així com hi ha futurs capellans que coneixen l'escoltisme a través del clan i de la secció escolta establerts al seminari i, per tant, podem parlar d'un corrent de seminaristes que entren a l'escoltisme, també podem parlar d'un corrent invers: d'es-

33. *Arrossegant-nos plegats*. Girona: Servei de Publicacions de la Universitat de Girona, 1998, p. 38.

coltes gironins que entren al seminari. Podem parlar d'un grup de nois que ingressen al seminari com a conseqüència del seu pas per l'escoltisme. Formaran part del grup anomenat de les "vocacions tardanes", és a dir, d'aquells que entren al seminari més grans del que solia ser habitual.

Aquesta entrada d'escoltes al seminari ja es posava en relleu en la revista francesa dels escoltes catòlics *Scout*, on se'n parlava en un apartat que portava el nom de "Plus haut service". Aquesta revista era força llegida entre els escoltes grans gironins. L'escoltisme catòlic francès considerava una conseqüència lògica del seu treball educatiu que alguns dels seus components volguessin servir el seu país d'una manera que consideraven més elevada, fent-se capellans o ingressant en alguna congregació religiosa. Consideraven que l'actitud de servei i de disponibilitat que se'ls havia inculcat i que havien practicat en l'escoltisme, tenia una concreció superior posant-se totalment al servei de Déu i de les persones.

Aquesta orientació també la reflexionaven i la discutien els escoltes gironins més grans, al clan i a la Jove Ruta. Sigui com vulgui, es va produir a finals de la dècada dels cinquanta i durant els seixanta una entrada al Seminari Major de Girona de nois que havien acabat el batxillerat i que provenien de l'escoltisme gironí; alguns, posteriorment, ingressaran al monestir de Montserrat. Serà un corrent de durarà, més o menys, fins a l'època del Concili Vaticà II. Joaquim de Toca, Salomó Marquès, Narcís Comadira, Joan Bonet, Ramon Bru, Josep i Jordi Castanyer, Joan Roure són alguns d'aquests escoltes.

L'escoltisme al col·legi del Collell

El bisbat de Girona ha tingut obert fins fa poc un col·legi al santuari del Collell, al Pla de l'Estany. Era un col·legi que depenia del bisbat i que antigament portava el nom de "Seminario-Colegio". En aquest centre, hi estudiaven interns molts nois de diferents poblacions gironines i, també, de fora, d'altres comarques —sobretot del Maresme—, de ciutats properes a Barcelona i d'aquesta mateixa ciutat.

Era un centre que el dirigien capellans diocesans que també hi feien de professors. Un d'aquest serà Jordi Bachs, fundador de l'escoltisme a Girona. Una vegada ordenat sacerdot i després d'haver exercit de vicari a la parròquia de Camprodon, quan aquesta encara pertanyia al bisbat de Girona, el bisbe Josep Cartañà el destina de professor al Collell. Hi romandrà 4 cursos, del 1957-58 al 1960-61. Allà crearà una secció de muntanya, dins de la Congregació Mariana, que seguirà el mètode escolta.

En la carta que Bachs adreçarà als pares de l'alumnat, el 1960, els diu que l'escoltisme "se basa en cuatro puntos fundamentales que son verdaderos centros de interés:

- 1) Un Còdigo de Honor positiu expressat per la Ley Scout, basat en un compromís personal i concretat cada dia en una Buena Acció de servei al pròxim.
- 2) Un Sistema de Patrulles en el que se acostuma a los scouts a una vida col·lectiva, i concretant cada dia una Buena Acció de servei al pròxim.
- 3) Un Programa de progrés personal per mantenir a los scouts en un estat de constant activitat per passar d'una "Clase" a una altra i per obtenir "insignias de aptitud" que són un verdader estímul de millorament en esperit scout i en habilitat manual.
- 4) La vida al aire lliure amb un programa d'activitats desenvolupades en ple camp per fortificar-les físicament, al mateix temps que se les inculca hàbits d'observació, energia, confiança en si mateixos; desenvolupant les virtuts de la llealtat, esperit de disciplina i de cooperació".

En aquesta iniciativa, comptarà amb l'ajuda d'altres capellans joves que hi ha al col·legi, per exemple mossèn Jordi Plana i mossèn Màrius Busquets, que faran de consiliaris del grup. De fet, el funcionament no serà fàcil. Mai és fàcil un grup escolta en un ambient d'internat, ni al seminari ni aquí. En aquest cas, a més, hi haurà tensions amb altres capellans del centre, de mentalitat franquista i falangista. De fet, un dels capellans del centre havia estat consiliari del Frente de Juventudes.³⁴

Amb dificultats o sense, la secció escolta farà les seves activitats: reunions, sortides de patrulla, sortides de secció, sempre amb l'autorització dels pares. En acabar el curs, faran els campaments. A l'estiu de 1959, faran el campament als Plans dels Solans, a Camprodon; fou el "Camp de la Joia". D'aquest campament, se'n va escriure una crònica al *Butlletí del Coller*. A la festa dels pares de final de campa-

34. Un grup d'estudiants de sisè de batxillerat van adreçar una carta a Jordi Bachs en els següents termes: *Señor. En representación del sexto curso de bachillerato me dirijo a Vd. para expresarle nuestro modo de pensar con respecto a una de las actividades de la Congregación Mariana.*

Hemos observado, que la sección de excursionismo de la CM educa y forma a sus afiliados según las normas de los Boy Scouts y los prepara como tales.

Nosotros sugerimos la idea de que se funde o se instituya otra identidad que nos prepare como futuros falangistas. Los de 6º, que siempre hemos admirado a José Antonio, no comprendemos cómo los amantes del excursionismo se deban someter a las reglas del escultismo (no queremos con esto desmerecer tan ilustre institución) y lo comprendemos mucho menos cuanto que los Scouts están prohibidos en España.

Esperamos ser atendidos.

Evidentment, la iniciativa d'aquesta carta no procedia pas d'un estudiant de sisè curs de batxillerat. Ben segur que darrere d'aquesta carta hi havia alguna persona adulta, algun professor, capellà, que no veia amb bons ulls el naixement i la consolidació d'un grup escolta.

ment, hi va assistir el rector i director del col·legi, monsenyor Piera.³⁵ L'any següent, 1960, amb l'ajuda de Cinto Solanella, organitzen el "Camp de l'Aventura" al Gresolet, al Pedraforca. La pràctica de l'escoltisme en aquest internat, de la mateixa manera que passa en el seminari, tindrà un efecte expansiu. De fet, alguns dels nois que coneixen i practiquen el mètode escolta al Collell, quan en surtin, procuraran crear aquest moviment en les seves poblacions. El cas de Jordi Canet a Malgrat de Mar n'és un exemple clar.

Cloenda

El paper positiu que tenen determinats membres del clergat gironí (seminaristes i capellans joves) en la creació i expansió del moviment escolta per terres gironines és innegable. Dos seminaristes, Bachs i Canals, en seran els iniciadors a la ciutat i al seminari. En aquesta tasca, ben aviat tindran l'ajuda d'altres companys. Mossèn Eduard Puigbert serà el consiliari per antonomàsia els primers anys; la seva presència serà activa tant en l'escoltisme masculí i en el femení de la ciutat com en el del seminari i el del bisbat. Gràcies al seu interès i al seu zel pastoral, l'obra de Baden Powell tornarà a ser present entre sectors, minoritaris, del jovent —masculí i femení— gironí. El clima muntanyenc que es vivia en alguns sectors del seminari, de descobriment dels Pirineus, la pràctica de les excursions i de les travesses, afavorirà la creació d'un ambient receptiu al moviment escolta que fa del contacte amb la natura un dels seus eixos educatius.

Aquest moviment serà confessional. Des de bon començament, l'opció de fe serà un dels eixos bàsics d'aquests escoltisme. De totes maneres, aquesta confessionalitat i la cobertura oficial per part de l'Acció Catòlica no el convertiran en un moviment de pastoral sota la direcció del bisbe. L'escoltisme conservarà sempre la seva llibertat.

També serà un moviment català. Aquest aspecte no l'hem tractat en aquest article perquè no n'era l'objectiu, però no podem deixar d'esmentar-lo, ja que l'opció de país, Catalunya, és un altre dels trets característics de l'acció educativa d'aquest escoltisme. Hi ha un fet innegable que permet una educació per osmosi: tots els seminaristes —i també els vicaris i capellans— eren gent del país. Això no passava en altres diòcesis catalanes. Per altra banda, el clima que es vivia al seminari no era de cap manera ni espanyolista ni de croada religiosa. Tot plegat feia que, de manera natural, s'anés inculcant el sentiment de pertinença a un país amb una

35. L'any anterior, 1958, havia passat 3 dies al Montseny amb una vintena d'alumnes, molts dels quals l'any següent serien escoltes.

llengua, una història i una cultura específiques que, en aquells moments, estaven perseguides.³⁶

La formació religiosa que rebien i les pràctiques religioses que realitzaven els minyons i les guies durant aquests primers anys tenia un to marcadament renovador; podem dir que era conciliar *avant la lettre*. Les misses a l'aire lliure, la lectura de textos en català, les pregàries espontànies, la construcció d'altars en els campaments i els ritus de la promesa i les vetlles que les precedien, etc. contrastaven molt amb les celebracions en llatí i d'esquena al poble que es feien a les parròquies, amb unes misses sovint allunyades de la vida i de l'interès dels joves.³⁷

Els debats i reflexions que feien els caps i els escoltes més grans, al clan i a la Jove Ruta, en els quals es tractaven qüestions religioses com ara el paper dels laics o Theillard de Chardin i l'evolucionisme, marcaran el pensament i el compromís cristià de força escoltes. El clima que es crearà farà que estiguin molt oberts a tota la temàtica religiosa que sorgirà en ocasió del Concili Vaticà II.

De totes maneres, si continuéssim aquesta història dels primers anys de l'escoltisme gironí, hauríem de parlar d'un alt percentatge de secularitzacions entre els consiliaris escoltes (diocesans i locals), després del Concili Vaticà II. També hauríem de parlar de l'evolució profunda que s'ha produït en la transmissió de l'opció de fe entre els actuals caps escoltes i també entre els nois i noies de les diferents unitats, que viuen en una societat i un país que ben poca cosa té a veure amb el que vam viure nosaltres ara fa gairebé cinc dècades. Però aquesta és una altra història.

36. Aquest fet farà que l'escoltisme que sorgeixi a les parròquies sigui diferent del que es creï en alguns col·legis religiosos, com ara els Maristes o La Salle, on, en aquell temps, la majoria de religiosos procedien d'altres terres de l'Estat espanyol i eren persones poc arrelades a la població.

37. Aquest tema ha estat molt ben estudiat en la tesi doctoral inèdita de Jordi FONT PLANA. "Experiència litúrgica de l'escoltisme catòlic català (1930-1980)", presentada a la Facultat de Teologia de Catalunya; Institut Superior de Litúrgia, a Barcelona, el 20 de juny del 2000 (en premsa a les Publicacions de l'Abadia de Montserrat).